

# ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΔ'

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 21 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1936

ΑΡΙΘ. 47

## Η ΤΑΦΗ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ

Ἰερὸν ἐπιτελοῦσα καθήκον ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία δεήσεις καὶ εὐχὰς πρὸς τὸν Κύριον τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου θ' ἀναπέμψῃ αὐριον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ἀειμνήστων Βασιλέων ἡμῶν Κωνσταντίνου, Σοφίας καὶ Ὀλγας, ὧν τὰ σκηνώματα, μακρὰν τῆς Ἑλλάδος τέως εὐρισκόμενα, ἀνεκομίσθησαν εἰς αὐτήν, ὅπως ἀποτεθῶσιν εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἑλληνικῆς γῆς. Τὸ γεγονός τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν τελευταίαν πράξιν ἐν τῇ πλήρει δράσεως ζωῇ τῶν τριῶν τούτων προσώπων, ἵτις κατέλαβεν ἐπιφανῆ θέσιν ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων καὶ τῶν ὁποίων ἡ μνήμη θὰ παραμείνῃ αἰωνία.

Τὸ ὄνομα τοῦ Κωνσταντίνου, ὄνομα ἱερὸν καὶ μέγα ἐν τῷ Χριστιανισμῷ καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ, ὄνομα τοῦ πρώτου καὶ τοῦ τελευταίου αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου, ἦτο ὀρισμένον παρὰ τοῦ Θεοῦ νὰ φέρῃ ἐκεῖνος, ὅστις ἔμελλε νὰ ἡγηθῇ τῶν σταυροφορικῶν ἑλληνικῶν στρατιῶν πρὸς ἀπελευθέρωσιν ἑλληνικῶν χωρῶν, νὰ στήσῃ τὸν τίμιον Σταυρὸν ἐπὶ τῶν καταπατηθέντων ἱερῶν χριστιανικῶν ναῶν τῆς Θεσσαλονίκης, τῶν Ἰωαννίνων καὶ ἄλλων ἑλληνικῶν πόλεων καὶ νὰ περιαγάγῃ θριαμβευτικῶς τὴν ἑλληνικὴν σημαίαν ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν, τὴν Θράκην καὶ τὴν Ἠπειρὸν.

Σπανιωτάτη ἀληθῶς σύμπτωσις ὀνομάτων καὶ πραγμάτων ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους! Ὁ στρατηλάτης καὶ ἀπελευθερωτῆς ἐσυμβόλιζε τὴν πλήρη ἀποκατάστασιν τοῦ ἔθνους, ἀλλὰ διὰ τῶν πολεμικῶν του κατορθωμάτων ἐγένετο πραγματικότης τὸ ὄνειρον πολλῶν γενεῶν, ἡ δὲ σύγχρονος ἡμῶν γενεὰ εἰς ὀλίγα ἔτη τῶν μεγάλων γεγονότων καὶ μεταβολῶν ἔζησεν αἰῶνας ὀλοκλήρους.

Ὁ ἀγὼν τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου ὑ-

πῆρξεν ἀγὼν ἐν κυριολεξίᾳ ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος. Ἦδη ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος Α', κατὰ τὴν μακρὰν του Βασιλείαν ἐνθερμος φίλος καὶ προστάτης ἀναδειχθεὶς τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας καὶ πατὴρ τῆς πατρίδος διὰ τῆς μεγάλης αὐτοῦ συνέσεως εἶχε προσδώσει εἰς τὸν ἀγῶνα ἐκεῖνον χαρακτήρα Σταυροφορίας. Κατὰ τὴν κήρυξιν τοῦ πολέμου τοῦ 1912 ἐν τηλεγραφῆματι πρὸς τοὺς συμμάχους ἔλεγεν· «Οἱ Ὁρθόδοξοι ἡμῶν λαοὶ ἐν κοινῇ ἐξεγέρσει ἐνοῦνται δι' ἀρρήκτων δεσμῶν συμφωνίας καὶ θυσίας, αἱ δὲ προσευχαὶ τῶν στενῶς συνδεδεμένων τεσσάρων ἔθνων ἀνέρχονται πρὸς τὸν Ὑψιστον ἐν θερμῇ ἰκεσίᾳ, ἀπεκδεχόμενα τὴν εὐλογίαν Αὐτοῦ ἐν τῇ νέα ταύτῃ Σταυροφορίᾳ. Εἴθε ὁ Κύριος ἐν τῇ εὐσπλαγχνίᾳ Αὐτοῦ νὰ ἐνισχύσῃ τὴν σύγχρονον προσπάθειαν ἡμῶν καὶ νὰ ἐπιστέψῃ διὰ νίκης τὸ ἅγιον ἔργον τῆς Ὁρθοδοξίας διὰ τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν τυραννουμένων ἀδελφῶν... Μετὰ τὰ βλέμματα δὲ προσηλωμένα εἰς τὸ Σύμβολον τοῦ Σταυροῦ, ἃς ἔχωμεν ἔμβλημα τὸ «ἐν τούτῳ νίκα». Νομίζει τις ὅτι ἀναγινώσκει προκήρυξιν Βυζαντινοῦ Αὐτοκράτορος, ἐξορμῶντος εἰς σταυροφορικὸν ἀγῶνα. Ὁ Θεὸς ἠὺλόγησεν ὄντως τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἐκεῖνον ἀγῶνα, προκαλέσαντα τὴν γενικὴν κατάπληξιν καὶ τὸν θυμασμόν, ἔνεκα τῶν μεγάλων ἐπιτυχιῶν ἰδίως τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ.

Ὅταν δ' ἐξερράγη καὶ ὁ ἕτερος πόλεμος, οὐτινος ὡς Βασιλεὺς ἀρχιστρατήγος ἡγήθη ὁ Κωνσταντῖνος καὶ κατήγαγε νέους θριάμβους, ἐπεκαλέσθη καὶ οὗτος τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, ἐπαναλαβὼν τὸ τῆς Ἁγίας Γραφῆς «ὅτι ὁ Βασιλεὺς ἐλπίζει ἐπὶ Κύριον καὶ ἐν τῷ ἐλέει αὐτοῦ οὐ μὴ σαλευθῆ», ἔλεγε δ' ἐν τῷ πρὸς τὸν λαὸν διαγγέλωματι «εἶναι καὶ ὁ ἀγὼν οὗτος εὐλογητὸς παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ ἐπικαλοῦμαι». Μετὰ τὴν

λῆξιν τῶν ἐχθροπραξιῶν ἐτηλεγράφει ἐκ τοῦ πεδίου τῶν μαχῶν πρὸς τὸν Πρωθυπουργόν, ἐκφράζων τὴν πεποίθησιν ὅτι «ὁ Θεὸς πλουσιοπαρόχως ἠύλόγησε τὰς προσπαθείας ἡμῶν», καὶ πρὸς τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον «εὐχαριστῶ τὸν παντοδύναμον Θεόν, ὅστις ἠύλόγησε τὰ ὄπλα μας», τέλος μετὰ τὴν ὑπογραφήν τῆς εἰρήνης ἐν διαγγέλματι πρὸς τὸν στρατὸν «ἐργασία λοιπὸν καὶ πάλιν ἐργασία ἀνένδοτος καὶ πλήρης ἀφοσίωσις εἰς τὸ καθήκον σας εἶναι ὁ κλῆρός σας, ἀλλ' εἶναι καὶ ἐκεῖνα τὰ ἔποια θὰ δοξάσωσι καὶ πάλιν τὰ ὄπλα μας, ὅταν ὁ Θεὸς θελήσῃ νὰ μᾶς δοκιμάσῃ ἐὰν εἴμεθα πράγματι ἄξιοι τῆς εὐνοίας τὴν ὁποίαν μᾶς ἐπέδειξεν».

Ἀληθῶς δὲ ὑπῆρξε τοιαύτη ἡ εὐνοία τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ὥστε καὶ ὁ λαὸς ἐπίστευσεν ὅτι ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ γενναίου καὶ εὐσεβοῦς Βασιλέως Κωνσταντίνου ἔβλεπε τὴν πλήρωσιν τῶν παλαιῶν παραδόσεων περὶ τοῦ «μαρμαρωμένου βασιλῆα». Ἐν Καβάλλα, κατὰ τὴν θριαμβευτικὴν ὑποδοχὴν τοῦ Βασιλέως, μικρὰ ἑλληνίδες κορασίδες εἶπε χαρακτηριστικώτατα πρὸς αὐτὸν «καλῶς ἦλθες Κωνσταντίνε, σ' ἐπεριμέναμε τετρακόσια χρόνια».

Ὅλαι αἱ ἄλλαι λεπτομέρειαι τῆς δράσεως τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου, ὅλα τὰ ἄλλα εὐτυχῆ ἢ δυσάρεστα γεγονότα τῆς ζωῆς του ὑποχωροῦσιν ὡς πρὸς τὴν σημασίαν τοῦ ἐνδόξου ἀπελευθερωτικοῦ ἐκείνου ἀγῶνος, ὅστις ὑπῆρξε τὸ μεγαλειότερον γεγονός τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς ἱστορίας, μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821, καὶ ὅστις θὰ προκαλῆ πάντοτε εὐγνώμονα ἀνάμνησιν τῶν ἐπερχομένων γενεῶν τῶν ἑλλήνων, καίτοι ἡ ἀστάθεια τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἐπότισε τὸν Βασιλέα ποτήρια πικρίας καὶ θλίψεως, ἐκράτησε δὲ αὐτὸν μακρὰν τοῦ θρόνου καὶ τῆς Ἑλλάδος.

Αἱ προσωπικαὶ του ἀρεταὶ ἦσαν πολλαὶ καὶ μεγάλαι, ἀλλ' ἀναμφιβόλως ἐξέχουσα μεταξὺ αὐτῶν ὑπῆρξεν ἡ κατὰ τὸν ἀγῶνα ἐκδηλωθεῖσα ἀκράδαντος πρὸς τὸν Θεὸν πίστις καὶ εὐσέβεια, ταύτην δὲ ἰδιαζόντως ἐνέπνευσεν εἰς τὴν ψυχὴν του ἡ Βασίλισσα Μήτηρ Ὑλγα. Περίεργοι καὶ πάλιν ἱστορικαὶ συμπτώσεις ἐν τῷ προσώπῳ τῆς μεγάλης ταύτης γυναικός. Μετὰ τὴν πτώσιν τῆς ΚΠόλεως ἑλληνίδς Πριγκίπισσα, ἡ Σοφία Παλαιολογίνα, θυγάτηρ τοῦ Θωμᾶ Παλαιολόγου καὶ ἀνεψιὰ τοῦ τελευταίου

αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου, ἐνυμφεῦθη τὸν μέγαν Δοῦκα τῆς Ρωσσίας Ἰβάν Γ'. Ἡ πρώτη Βασίλισσα τῆς δευτέρας Βασιλικῆς ἑλληνικῆς δυναστείας προῆλθεν ἐκ τῆς χώρας ἐκείνης τοῦ Βορρᾶ, φέρουσα μάλιστα τῆς πρώτης ρωσίδος περιγκηπίσσης χριστιανῆς τῆς βαπτισθείσης ἐν Βυζαντίῳ, τῆς ἁγίας Ὑλγας, τὸ ὄνομα. Ἀδιστάκτως δὲ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ὑπῆρξεν ἐφάμιλλος πρὸς τὴν ἁγίαν Ὑλγαν ἡ Βασίλισσα τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Ἡ παρουσία της καὶ ἐν τῇ βασιλικῇ οἰκογενείᾳ καὶ ἐν τῇ Ἑλλάδι καθόλου ὑπῆρξεν ἀληθῆς εὐλογία τοῦ Θεοῦ. Ζῶσα βίον ἐνάρετον καὶ ὑποδειγματικὸν ὑπῆρξεν ἡ Ὑλγα μέγα παράδειγμα ἀρετῆς διὰ τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν. Ὡς σύντροφος τοῦ Βασιλέως Γεωργίου τοῦ Α', ὡς μήτηρ, ἐποπτεύουσα τὴν ἀνατροφὴν τῶν βασιλικῶν βλαστῶν, καὶ ὡς βασίλισσα προῦκάλει πάντοτε τὸν θαυμασμὸν καὶ τὸν σεβασμὸν πάντων τῶν Ἑλλήνων. Ἀλλ' ὅ,τι κατ' ἐξοχὴν ἐχαρακτήρισε τὴν Βασίλισσαν Ὑλγαν ὑπῆρξεν ἡ ἀνεξάντλητος φιλανθρωπία. Ἡ δὲ χριστιανικὴ αὐτῆς ὑπομονὴ καὶ ἡ ἀδιάσειστος πρὸς τὸν Θεὸν πίστις κατεδείχθησαν ἰδίως κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς της, ὅτε ἔπαθε τοὺς ὀφθαλμούς.

Νέαν αἴγλην προσέλαβεν ἡ Ἑλληνικὴ βασιλικὴ οἰκογένεια διὰ τῆς Βασιλίσσης Σοφίας, συζύγου τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου καὶ μητρὸς τοῦ νῦν σεπτοῦ ἡμῶν Ἀνακτος Γεωργίου τοῦ Β'. Διὰ τῶν ἐξόχων ἀρετῶν της καὶ τοῦ εὐθέως χαρακτήρος της, τῆς μεγάλης δραστηριότητος καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς πᾶν ὅ,τι καλὸν καὶ ὠραῖον, ἡ Σοφία ἀπὸ τῶν πρώτων ἤδη ἡμερῶν κατέκτησε τὴν ἀγάπην καὶ τὸν σεβασμὸν τῶν Ἑλλήνων, πολλῶ μᾶλλον, ὅτι, πιστεύσασα εἰς τὴν ἀλήθειαν τῆς ὀρθοδοξίας, ἀπέβη μέλος τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἡ Σοφία ὡς σεμνὴ καὶ πολύτιμος παραστάτις τοῦ Διαδόχου καὶ εἶτα Βασιλέως συζύγου, ὡς ἰδεώδης μήτηρ καὶ οἰκοδόποινα προσέδωκεν ἰσχυρὸν παλμὸν καὶ ἰδιαίτερον πνευματικὸν τόνον εἰς τὴν ζωὴν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας καὶ ἤσκησεν εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας. Ἐπεμελήθη τῆς ἀνατροφῆς καὶ μορφώσεως τῶν βασιλοπαίδων, παρακολοιθῆσασα μετὰ στοργῆς ἅμα καὶ αὐστηρότητος τὴν ἀνάπτυξιν αὐ-



τῶν, συνεχίσασα δὲ τὸ φιλανθρωπικὸν ἔργον τῆς Βασιλείσης Ὑλγας, εἰργάσθη συντόνως ὑπὲρ τῆς ἀναπτύξεως τῆς κοινωνικῆς προνοίας καὶ ἀντιλήψεως, ἵδρυσε νέα ἢ ὑπεστήριξε τὰ ὑπάρχοντα φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα, καὶ πρὸ πάντων ἐπεμελήθη τῆς ὑγείας καὶ τῆς διακοσμήσεως τῆς Πρωτευούσης. Ἐπὶ ἡμισυ καὶ πλέον αἰῶνος αἱ δύο αὗται ἐπιφανεῖς γυναῖκες ἐξεπροσώπησαν τὸν ἀνώτερον πολιτισμὸν ἐν τῇ ἑλληνικῇ κοινωνίᾳ.

Ἄλλ' αἱ θλίψεις τοῦ κόσμου καὶ ὁ θάνατος δὲν φεῖδονται οὐδ' αὐτῶν τῶν Βασιλέων, διότι «ὁ Θεὸς ἔκτισε τὸν ἄνθρωπον ἐν ἀφθαρσία καὶ εἰκόνα τῆς ἰδίας ιδιότητος ἐποίησεν αὐτόν, φθόνῳ δὲ διαβόλου θάνατος εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον, πειράζουσι δὲ αὐτὸν οἱ τῆς ἐκείνου μερίδος ὄντες» (Σοφ. Σολομ. 2, 23—26). Θεμελιώδης ὅμως ἀλήθεια τῆς ἀγίας ἡμῶν θρησκείας εἶναι ἡ ἀθανασία τῆς ψυχῆς καὶ ἡ μετὰ θάνατον εὐδαίμων καὶ ἀτελεύτητος ζωὴ, ὡς ἐπακολούθημα τῆς ἐν τῷ παρόντι κόσμῳ ἑναρέτου ζωῆς. Ἡ ἀκράδαντος πίστις εἰς τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἐνέπνεε καὶ ἐνεψύχου εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ εἰς τὰς περιπετείας τῆς ζωῆς τοὺς Βασιλεῖς, ὧν τὰ λείψανα διὰ τῶν εὐχῶν τῆς Ἐκκλησίας παραδίδονται εἰς ταφήν.

Τῶν ἀειμνήστων Βασιλέων ἡμῶν Κωνσταντίνου, Σοφίας καὶ Ὑλγας αἰωνία ἡ μνήμη!

## ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Λουκ. 12,16—21.

Μεγάλη, μεγίστη πηγὴ τῆς κοινωνικῆς ἀθλιότητος, τῆς πολλῆς καὶ ποικίλης κακοδαιμονίας καὶ δυστυχίας, εἶναι ἡ *πλεονεξία*. Αὐτὴ φυγαδεύει τὴν ψυχικὴν ἡρεμίαν, ἐξαπολύει πᾶσαν ἀδικίαν, ἐξεγείρει ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, ἄνθρωπον κατὰ ἄνθρωπον, ἀδελφὸν κατὰ ἀδελφού. Αὐτὴ ἀπομυζᾷ τὴν ἰσχυροτέραν δραστηριότητα τοῦ ἀνθρώπου, αὐτὴ καταναλίσκει τὰ ζωηρότερα τῶν κυττάρων τοῦ ἔγκεφάλου· ἀλλὰ καὶ αὐτὴ εἶναι ὁ κακὸς δαίμων τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς εὐτυχίας αὐτοῦ. Ἡ *πλεονεξία* εἶναι ὁ Μινώταυρος τῆς Κοινωνίας, ὁ καταβροχθίζων τὴν τάξιν, τὴν ἀσφάλειαν, τὴν εὐτυχίαν, καὶ κλονίζων αὐτὰ τὰ θεμέλια αὐτῆς. Διὰ τοῦτο ὁ Οὐράνιος Διδάσκαλος, ὁ ἀμέτοχος τῆς ἠθικῆς ἀνθρωπίνης σήψεως, ὁ μόνος ἱκανὸς καὶ ἀρμόδιος νὰ ἐγειρῇ φωνήν, νὰ πατάξῃ καὶ νὰ πνίξῃ τὸν Μινώταυρον τοῦτον, ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς, ἀπολύει τὸ θεῖον τοῦτο παράγγελμα πρὸς τὸν κόσμον: «Ὁρᾶτε καὶ φυλάσσετε ἀπὸ πάσης πλεονεξίας».

Πολλὰ καὶ διάφορα ἐξωθοῦν τὸν ἄνθρωπον, ὥστε

νὰ γίνεται πλεονέκτης, ἀδιαφορῶν, ἂν ποδοπατῇ ἠθικούς νόμους, ἂν σταυρώσῃ αὐτὸν τὸν Χριστόν! Ἄλλ' ἢ χυδαιότερα μορφή, ἢ κτηναδεστέρα πλάνη εἶναι ἐκείνη, καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος ὑποβάλλεται εἰς τὸ νὰ νομίζῃ ὅτι, ἐὰν κατορθώσῃ νὰ συσσωρεύσῃ περὶ ἑαυτὸν ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερα «ὕλικά ἀγαθά», ἐὰν κατορθώσῃ νὰ ἐξασφαλίσῃ «ἓνα φαγοπότι» πλούσιον καὶ τρυφηλόν, τοῦτο εἶναι ἀρκετὸν ὥστε καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ καὶ νὰ παρατείνῃ τὴν ζωὴν του! Ὅσους δὲν κατώρθωσε τὸ κῆρος τῆς καθημερινῆς πείρας νὰ πείσῃ, ὅτι τοιοῦτος στοχασμὸς εἶναι σφόδρα ψευδὴς καὶ ἀσύστατος, θὰ ἰσχύσῃ ἀρὰ γε νὰ ἀφυπνίσῃ τὸ κῆρος τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, διακηρύσσοντος κατηγορηματικῶς καὶ ἐντόνως, ὅτι «οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἢ ζωῇ αὐτοῦ ἐστιν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ»; Ἡ ἰδιότης τοῦ ἀφρονος εἰς οὐδεμίαν ἄλλην περίπτωση ἀρμόζει ἀληθέστερον παρὰ εἰς τὸν οὕτω σκεπτόμενον ἄνθρωπον.

Πλειστάκις ὁ Κύριος ἡμῶν ὑπέδειξε καὶ σοβαρώτατα εἴλκυσε τὴν προσοχὴν τοῦ ἀνθρώπου ὡς πρὸς τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους δύνανται νὰ ἀνεπιφέρωσι τὰ πολλὰ πλούτη καὶ ἐν γένει ἡ ἀποθησαυριστικὰ ἔγκοσμων ἀγαθῶν. Ὁ Κύριος δὲν ἀπεχθάνεται βεβαίως τὸν πλούσιον, δι' αὐτὸ τοῦτο ὅτι εἶναι πλούσιος, ὅπως δὲν εὐνοεῖ τὸν πτωχόν, ἀπλῶς καὶ μόνον δι' αὐτὸ τοῦτο ὅτι εἶναι πτωχός. Ὅτι ὁ Ἰησοῦς κατακρίνει εἶναι ἡ *πλουτοκρατία*, ὄχι καθ' ἑαυτὸν ὁ πλοῦτος, ἀλλ' ἡ πρὸς ἀπόκτησιν αὐτοῦ διὰ παντὸς θεμιτοῦ καὶ ἀθεμίτου μέσου προσπάθεια, ἥτοι ἡ *πλεονεξία*, καὶ ἡ δυνάμει τοῦ πλούτου καταδυναστεύσεις τῶν ἀπορωτέρων μελῶν τῆς κοινωνίας, ἡ ἐγωϊστικὴ ἀπόλαυσις τοῦ πλούτου καὶ ἡ καταστρατήγησις παντὸς δικαίου καὶ ἱεροῦ καὶ ὁσίου, ὃ ἐστὶν ἡ *πλουτοκρατία* ἢ ἄλλως *κεφαλαιοκρατία*. «Πνεῦμα Χριστοῦ» καὶ «πλουτοκρατία» ἀπέχουσιν ἀπ' ἀλλήλων «καθ' ὅσον ἀπέχουσιν ἀνατολαὶ ἀπὸ δυσμῶν». «Ὁὐδεὶς δύναται Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμμωνᾷ». Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐγκρίνει τὸν πλοῦτον. ἀλλ' ὑπὸ τὸν ἐξῆς τύπον: *πλουτεῖν εἰς Θεόν*. Ἀπόβλεπε, πλούσις, καὶ ἐν τῇ κτήσει, καὶ ἐν τῇ χρήσει τοῦ πλούτου *εἰς τὸν Θεόν*, καὶ ὁ πλοῦτος θὰ σοὶ εἶναι κεφάλαιον πρὸς σωτηρίαν ἀνεκτίμητον.

K.

## ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ\*

«*Εγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς*» (Ἰωαν. ι' 11).

Μακαριώτατε Δέσποτα,  
Ἐτσεβεῖς ἀκροαταί,

Εἰς τὸν πολύφωτον τῆς Ἐκκλησίας οὐρανόν, μεταξὺ τῶν ἀστέρων, οἵτινες ὡς ἀδάμαντες παμμεγέθεις ἀκτινοβολοῦν ἀπὸ τὴν αἴγλην τῆς θείας δόξης, ἔξαιρετικὴν ὁμολογουμένως καὶ ἰδιαίτουςαν κατέχει θέσιν ὁ Χρυσόστομος Ἰωάννης.

Ποῖος θὰ ἠδύνατο ἐπαξίως τοῦ Χρυσοστόμου τὸ μεγαλεῖον νὰ ἐξυμνήσῃ καὶ τὸν ὀφειλόμενον καὶ ἀνήκοντα εἰς αὐτὸν φόρον τῆς τιμῆς καὶ τῆς δόξης νὰ

\* Λόγος λεχθεὶς ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναφ τὴν 13ην τοῦ μ. ἐπέτειον τῆς ἑορτῆς τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου

προσφέρει; Τοῦτο θὰ ἦτο τόλμημα δεινὸν καὶ ἐπιχείρημα ἀκατόρθωτον.

Ἄλλ' ὅπως εἰς τοὺς φιλοστόργους πατέρας τὰ πρὸς αὐτοὺς ψελλίσματα τῶν νηπίων τέκνων τῶν τοῖς εἶνε ἐξόχως προσφιλῆ, οὐχὶ διὰ τὴν ἀξίαν ἐκείνων ἀλλὰ διὰ τὴν ἰδικὴν τῶν πρὸς αὐτὰ ἀγάπην, οὕτω καὶ ὁ μέγας τῆς Ἐκκλησίας πατήρ ὁ Ἰεσοῦς Χρυσόστομος, ὡς ψελλίσματα νηπίου τινὸς ἃς δεχθῆ τὰς παραφωνίας τῶν λόγων μου, ἐν τῇ προσπαθείᾳ ὅπως μίαν καὶ μόνην πτυχὴν τοῦ πολυσχιδοῦς αὐτοῦ ἔργου ἀνασῶν, ἐκείνην ἀκριβῶς ἐκ τῆς ὁποίας καὶ ἡ προσωνυμία τοῦ ἐδόθη.

Ὡ νὰ τὸν παρουσιάσω λοιπὸν ὡς κήρυκα καὶ διδάσκαλον τοῦ Εὐαγγελίου! Τὸ ὁμολογῶ. Τὸ ἐγχείρημα υπερβαίνει τὰς δυνάμεις μου καὶ ἡ ἀσθενὴς γλῶσσά μου δὲν εἶνε ἱκανὴ διὰ τὸ ἔργον τοῦτο.

Ἐὰν τολμῶ καὶ προβαίνω, θαρρῶ ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὰς θεοπειθεῖς τοῦ Μακαριωτάτου ἡμῶν ποιμενάρχου εὐχὰς, ἃς εὐλαβῶς ἐπικαλοῦμαι, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τῆς ὑμετέρας ἀγάπης τὴν εὐμενῆ ἀκοάσιν.

Α'.

Εἶνε γεγονός, τὸ ὁποῖον διεκήρυξαν πάντες οἱ διαρρέυσαντες ἀπὸ τοῦ Χρυσοστόμου αἰῶνες, ὅτι ὁ Χρυσόστομος κατεῖχε τάλαντον λόγου ἐξαιρέτου καὶ μοναδικόν. Τὸ στόμα του ὅταν ἤνοιγεν, ὡς πηγὴ ἀστειρευτὸς ἐξέχυνε τὰ ῥήματα τῆς θείας σοφίας καὶ κατήρθευε τὰς ἀκοὰς τῶν ἀκροατῶν. Οἱ λόγοι του, ὡς σπινθῆρες ἀπὸ πυραύνου τινὸς μόλις ἀναπτομένης ἀνθρακίᾳς ἐκπεμπόμενοι, ἐξήρχοντο μελισταγεῖς ἀπὸ τοῦ στόματός του, προσελκύοντες πλήθη ἀμέτρητα καὶ καθηλοῦντες αὐτὰ ἀκίνητα ἐπὶ ὥρας. Ἐμείνω, ὅπερ ζωγράφος ἐπιδέξιος καὶ εὐφάνταστος ἐπιτυγχάνει, νὰ ἀποδώσῃ τοῦτέστι διὰ τῶν χρωμάτων ὅ,τι ἐν τῇ διανοίᾳ του συνέλαβε καὶ κατέχει, τοῦτο ὁ θεῖος πατήρ κατορθώνει λίαν εὐχερῶς διὰ τῶν λόγων του. Δὲν περιγράφει ἀπλῶς, δὲν ἐξιστορεῖ, δὲν διηγείται, ἀλλὰ τοῦτ' αὐτὸ ζωγραφίζει. Καὶ τὰς λέξεις ὡς χρώματα χρησιμοποιοῦν, τὴν δὲ γλῶσσαν κινῶν ὡς χροστίηρα, κατορθώνει νὰ ζωοποιῇ καὶ τὰ ἀναισθητα, νὰ ἐμψυχῶνῃ τὰ ἄψυχα, νὰ αἰσθητοποιῇ τὰ ἀόρατα, καὶ οὕτω πως διὰ τῆς ζωσῆς φωνῆς ζῶντα καὶ κινούμενα νὰ παρουσιάσῃ πρὸ τῶν ἀκροατῶν του τὰ λεγόμενα.

Τὸ ἐξαιρετικὸν τοῦτο τῆς εὐγλωττίας θεῖον δῶρημα ὁ Χρυσόστομος ἐκαλλιέργησε καὶ ἐπηύξησε χάρις καὶ εἰς τὴν θαυμαστὴν αὐτοῦ παρατηρητικότητά. Θὰ ἠδύνατό τις νὰ εἴπῃ ὅτι δὲν ὑπάρχει σκηνὴ τοῦ καθ' ἡμέραν βίου, καὶ δὲν ὑπάρχει φαινόμενον φυσικὸν καὶ τῆς παντοειδοῦς ἐν γένει ἀνθρωπίνης ζωῆς, τὸ ὁποῖον ὁ ἀθάνατος τῆς Ἐκκλησίας φωστήρ νὰ μὴ χρησιμοποιοῇ εἰς τὸ κήρυγμά του πρὸς διασάφησιν τῶν λεγόμενων του καὶ πρὸς ἐμπέδωσιν τῶν κηρυττομένων ἀληθειῶν. Ἡ ἀφθονος δὲ καὶ ἀνα πάσαν γραμμὴν τῶν ὁμιλιῶν του χρησιμοποίησις τῶν εἰκόνων τούτων προσέδιδεν εἰς τοὺς λόγους του ἰδιαίτερον δύναναι καὶ χάριν καὶ ζωὴν καὶ καθίστα τὴν ὁμιλίαν του πηγὴν διδασκαλίας ἀποτυπωμένην ἀνεξιτήλως ἐπὶ τῶν ἀκροατῶν.

Εἰς τοῦτο συνετέλει σπουδαίως καὶ τὸ ὄνι ἡ θεία πρόνοια ὁμοῦ μὲ τὸ τάλαντον τῆς εὐγλωττίας ἐχάρι-

σεν εἰς τὸν Χρυσόστομον καὶ τὴν ἀπαραίτητον διὰ τὸν κήρυκα ἱκανότητα νὰ ψυχολογῇ τὰς διαθέσεις καὶ καταστάσεις τῶν ἀνθρώπων. Πεπρωτισμένοι δὲ καὶ μὲ ὀξεῖαν τῶν πραγμάτων ἀντίληψιν, ἐπορίζετο καὶ ἐκ τοῦ βίου τῶν ἄλλων διδάγματα κοινωφελῆ, ἅτινα ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος διὰ τοῦ στόματος τοῦ Χρυσοστόμου καθίσταντο ἰατρικὰ τῶν περισσιότερων. Διότι, εἰσερχόμενος διὰ τῶν λόγων του εἰς τὰ βαθύτατα τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς καὶ δικνούμενος μέχρι τῶν μυχιαιτάτων τῆς καρδίας, ἀνατέμνων αὐτὴν καὶ θίγων τὰς χορδὰς τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνθρώπου, ἠδύνατο ν' ἀναποκρίνεται εἰς τὰς πολυειδεῖς πνευματικὰς ἀνάγκας τοῦ ἀκροατηρίου του. Ἐνταῦθα δ' ἀκριβῶς ἐγκρατεῖται τὸ ἰδιαίτερον μεγαλεῖον τοῦ Χρυσοστόμου, ὅτι δηλαδὴ ὑπέρ πάντα ἄλλον εἰσέδυσεν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν καὶ ἐγνώρισε τὰς ἀνάγκας τῆς καὶ τοὺς πόθους τῆς, τὰ λυποῦντα καὶ τὰ εὐφραίνοντα αὐτῆν.

Πῶς ἄλλως τε ἦτο δυνατόν, ἄνθρωπος, ὅστις ἐκ νεότητος αὐτοῦ εἶχε στρέψει σύντονον τὴν προσοχὴν του εἰς τὸν πνευματικὸν του καταρτισμὸν, καὶ ὅστις διδάσκων καὶ ποδηγετῶν τοὺς ἄλλους εἰς τὴν χριστιανικὴν ζωὴν, ἐμαθήτευσεν προηγουμένως παρ' ἑαυτοῦ, ἐκρίζωνων τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου τὰς ῥίζας καὶ ἀσκοῦμενος εἰς τὴν ἀρετὴν—καταπνίγων τὰ σκροτήματα τῆς ἁμαρτίας καὶ τὴν ἐγκράτειαν ἁσκάων, πῶς λέγω ἦτο δυνατόν νὰ μὴ γνωρίζῃ τὰς πολυειδεῖς τῶν ἀκροατῶν του ψυχικὰς ἀνάγκας;

Ἐπὶ πλέον τὸ τάλαντον τοῦτο τῆς εὐγλωττίας τοῦ Χρυσοστόμου ἐτροφοδοτεῖτο πλουσίως καὶ ἐκ τῆς βαθείας γνώσεως τῆς Ἁγ. Γραφῆς, τὴν ὁποῖαν τόσον πλουσίως εἰς τὰ κηρύγματά του ἐχρησιμοποίησε. Καὶ ἐπειδὴ εἶχεν ἐμποτισθῆ ἀπὸ τὴν μελέτην καὶ τὴν κατανόησιν τῶν λόγων τῆς, διὰ τοῦτο κατώρθωσε πᾶν ἐπιχείρημά του καὶ πάσαν διδασκαλίαν του νὰ στηρίξῃ ἐπὶ τῆς Γραφῆς, ὡς ἐπὶ βάσους ἀσφαλοῦς. Ἀντὶ τῶν δὲ ἐκ τῆς ἀκνωτότου πηγῆς τῶν θείων λόγων, παρουσίαζε πρὸ τῶν ἀκροατῶν του διδάγματα ἐπωφελέστατα καὶ ἐποικοδομητικώτατα. οὐ μόνον ἐκ τῶν τμημάτων ἐκείνων τῶν Ἁγ. Γραφῶν, ἀνα ἡμεῖς ἔχομεν συνηθιστὴ νὰ θεωρῶμεν κατ' ἔξοχὴν διδασκαλικά, ἀλλὰ καὶ ἐκ περικοπῶν, αἵτινες εἰς τὸν ἀδαῆ μελετητῆν τῶν θείων λόγων θὰ παρουσιάζοντο ἐστερημένα ἠθικοῦ τινοῦ διδάγματος, ἀκόμη δὲ καὶ ἐκφράσεων καὶ λέξεων ἀπλῶν.

Μὲ τὰ φυσικὰ καὶ ἐπίκτητα ταῦτα ἐφόδια πεπρωτισμένοι ὁ Χρυσόστομος, ἀνήρχετο πάντοτε τὸν ἄμβωνα πρὸς ἐπιτέλειαν τῆς ἱεροουργίας τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου. Καὶ ἄλλοτε μὲν περιγράφων καὶ ἐπεξηγῶν καὶ διερχομένων ἀληθείας μεγάλης καὶ ὑψηλῆς τῆς χριστιανικῆς μας πίστεως μετρησίως τοὺς ἀκροατῆς του, καὶ ὡς νέος Μωσῆς ὑπέδεικνυεν ὡς ἀπὸ Ναβαῦ ἀπὸ τοῦ προσφιλοῦς τοῦ ἄμβωνος τὰ ἀποκαλυφθέντα εἰς ἡμᾶς μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

Ἄλλοτε δὲ ὡς αἶψα λεπτὴ προσπνέοντες οἱ λόγοι του ἐπὶ τῶν ἀνησυχῶν καὶ τεταραγμένων ψυχῶν τῶν ἀκροατῶν του, ἀπεδίωκον τῆς ἀθυμίας τὸ νέφος καὶ ἐσκρόπιζον τὴν γλυκεῖαν παρηγορίαν καὶ ἐχάριζον τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἐλπίδα.



Καὶ ἄλλοτε πάλιν, ἀναλαμβάνων τὸ διδασκτικὸν τοῦ λόγου ὕψος, ἐγένετο ὁ διδάσκαλος τοῦ λαοῦ, νουθετῶν, προτρέπων, ὑποδεικνύων ποῖα εἶνε τὰ καθήκοντα καὶ αἱ ἄρεταί, αἱ ὁποῖαι ὀφείλουσαν νὰ κοσμοῦν καὶ στολίξουν τὸν ἀληθῆ χριστιανόν, νὰ διακρίνουν δὲ αὐτὸν μεταξὺ τῶν ξένων πρὸς τὴν πίστιν.

Γλυκὺ φθογγος ἀηδῶν, ἡ ὁποία μὲ τὰ οὐράνια μελωδήματα τῆς θείας σοφίας κατηύφρανε τὰς ἀκοὰς καὶ συνήγαγε τὰς καρδίας καὶ ἠγαλῶτισε τὰς ψυχὰς οὐ μόνον τῶν συγχρόων αὐτῆ, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν εὐσεβῶν τῶν μεταγενεστέρων χριστιανικῶν γενεῶν.

## B'.

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ χαρακτηριστικὰ τὸ ἐξωτερικὸν μέρος τοῦ ἔργου τοῦ Χρυσοστόμου, ὡς κήρυκος τῶν θείων ἀληθειῶν.

Ἐὰν τώρα ἀποβλέψωμεν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Χρυσοστόμου καὶ ζητήσωμεν νὰ διακρίβωσωμεν τὰ αἰσθητά, ἅτινα ἐν τῇ ἐνασκήσει τοῦ ἱεροῦ τούτου ἔργου κατεπλημύρουν τὴν ἁγίαν ψυχὴν του, εὐθύς ἀμέσως θὰ προσπέσῃ εἰς τὴν ἀντίληψίν μας ἡ ἄδολος, ἡ πατρικὴ, ἡ ἀνυστερόβουλος ἀγάπη πρὸς τὸ ποιμνίον του, εἰς ὑπερησίαν τῆς ὁποίας ἔθετε τὰς ἰκανότητάς του καὶ ἦτις τὸν ἐκίνει εἰς τὸ νὰ ὁμιλῇ καὶ νὰ διδάσκῃ. Τὸ τάλαντόν του ἐχρησιμοποιοῦ διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν τοῦ ποιμνίου του καὶ τὴν διόρθωσιν τῶν ἁρροατῶν του καὶ τὴν προαγωγὴν αὐτῶν εἰς τὴν κατὰ Χριστὸν ζωὴν. Τοῦτο δὲ καὶ μόνον, τὴν διόρθωσιν δηλαδὴ ἐκείνων, ἐθεώρει ὡς ἰδικόν του ἔπαινον καὶ ὄχι τὰς ἐπευφημίας τοῦ ἁρροατηρίου του. Δι' ὃ καὶ ὁσάκις ἐκεῖνο ἐνθουσιῶν τὸν ἐπευφημῆ καὶ τὸν ἐχειροκρότει, κατευνάζων ὁ ἅγιος ἐκεῖνος ἀνήρ τὸς ἐκρήξεις τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ὑπεδείκνυνεν ὅτι ἔπαινος καὶ ἐπιδιοκμασία καὶ στέφανος τοῦ διδασκάλου εἶνε, ὅταν οἱ ἀκούοντες ὄχι μόνον ἀκούουν εὐχαρίστως, ἀλλὰ καὶ πράττουν προθύμως καὶ ἀκριβῶς τὰ διδασκόμενα. Ὅταν γίνωνται τοῦτέστιν οὐ μόνον ἁρροαταί, ἀλλὰ καὶ ποιηταί τῶν θείων λόγων. «Τί μοι τῶν κρότων ὄφελος τούτων;—τοῖς ἔλεγε.—Τί δὲ τῶν ἐπαίνων καὶ τῶν θορύβων; Ἐπαινος ἐμὸς τὸ διὰ τῶν ἔργων ὑμῶν ἐπιδειξάι τὰ λεγόμενα ἅπαντα, τότε ἐγὼ ζηλωτὸς καὶ μακάριος, ὄχι ὅταν ἀποδέχησθε, ἀλλ' ὅταν ποιῆτε μετὰ προθυμίας ἀπάσης, ἅπερ ἂν ἀκούσητε παρ' ἡμῶν»<sup>1</sup>.

Οὐδὲ ἐδίσταζεν ὅταν ἀντελαμβάνετο ὅτι αἱ καρδίαι τοῦ ποιμνίου του ἦσαν βεβαρυμέναι ἀπὸ τὰς μερίμνας καὶ τὰς βιωτικὰς φροντίδας καὶ ἐκλινον μὲν πρὸς τὸν κόσμον τῆς ἀμαρτίας, ἐψυχραίνοντο δὲ καὶ ἀπεμακρύνοντο τοῦ Χριστοῦ, δὲν ἐδίσταζε, λέγων, νὰ ἐξαπολύσῃ τοὺς κεραινοὺς τῶν ἐλέγχων καὶ διευθύνῃ τὴν μάχαιραν τοῦ λόγου, διὰ νὰ ἐκτίμῃ πληγὰς ἡθικὰς καὶ νόσους κοινωνικὰς. Καὶ οἱ λόγοι τῶν κηρυγμάτων του τότε, ὡς ἄλλοι τινὲς κρότοι μαστιγίου καταφερομένου κατὰ τῶν ἀμελῶν καὶ ἀτάκτων παιδίων, προσέπιπτον εἰς τὰ ὄτια τῶν ἁρροατῶν. Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐλέγχων καὶ ἐπιτιμῶν καὶ δριμύτερον ἐκφραζόμενος, ἀπέβλεπεν εἰς τὸ πῶς θὰ συντελέσῃ,

1. 2α ὁμιλία εἰς τοὺς Ἄνδριάντας, Montfaucon τόμ. 2ος σελ. 29.

ἵνα οἱ προσφιλεῖς του ἁρροαταί, ἀποτινάξαντες τὴν νωχέλειαν καὶ ἀκηδίαν, ἀναλάβωσι τὴν δρᾶσιν καὶ τὴν ἐν πνεύματι ζωὴν. Καὶ δι' αὐτὸ ἀκριβῶς οὐδεμία φωνὴ διαμαρτυρίας ἠκοῦσθη ποτὲ ἐναντίον του ἀπὸ τὰ στόματα ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι σφοδρὸς καὶ καυστικὸς ἐδέχοντο τοὺς καταιγισμοὺς τῶν ἐλέγχων του, διότι ἐγνώριζον ὅτι προήρχοντο ἀπὸ καρδίας ἀγαπῶσαν, πονοῦσαν καὶ ἐνδία, ἐρομένην δι' αὐτούς. Μήπως δὲν τοὺς τὸ εἶχεν εἶπει ἐπανειλημμένως καὶ δὲν τὸ εἶχε διακηρύξει, ὅτι ἡ πρὸς αὐτούς ἀγάπη καὶ ἡ φροντίς διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἡτο τὸ μόνον ὅπερ τὸν ἀπρησχόλει; «Οὐδὲ γὰρ ἕτερός μοι βίος τίς ἐστιν—τοῖς ἔλεγε—ἀλλ' ἡ ὑμεῖς καὶ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ἡ φροντίς»<sup>1</sup>. «Ἐμεῖς ἐμοὶ πολῖται, ὑμεῖς ἐμοὶ πατέρες, ὑμεῖς ἐμοὶ ἀδελφοί, ὑμεῖς ἐμοὶ τέκνα, ὑμεῖς ἐμοὶ μέλη, ὑμεῖς ἐμοὶ σῶμα, ὑμεῖς ἐμοὶ φῶς, μᾶλλον δὲ καὶ τοῦ φωτός τούτου γλυκύτεροι»<sup>2</sup>.

Διὰ τὴν θερμὴν ὑπερεκχειλίζουσα ἀγάπην του ταύτην ὑπὲρ πάντα ἄλλον ὁ ἱερός Χρυσόστομος θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπαναλάβῃ τοῦ θείου Παύλου τοὺς λόγους. «Οὕτως ἡμεῖρόμενοι ὑμῶν εὐδοκοῦμεν μεταδύναι ὑμῖν οὐ μόνον τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς, διότι ἀγαπητοὶ ἡμῖν γεγέννησθε»<sup>3</sup>.

Ἴδού, εὐσεβεῖς ἁρροαταί, τὸ ἔκτακτον τοῦ Χρυσοστόμου χάρισμα, ὡς κήρυκος τοῦ Εὐαγγελίου. Ἴδού καὶ ἡ θεοφιλὴς αὐτοῦ χρῆσις. Ὡς ποταμὸς τις πολυχεύμων, ἐκπηγάξων ἀπὸ τὰς ἀθανάτους πηγὰς τῶν θείων λόγων, μετέφερε τὰ ζωήροτα νάματα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ κατήρθευε τὰς ψυχὰς τῶν χριστιανῶν.

Στόμα Χριστοῦ, ἐὰν τὸν ὀνομάσωμεν, δὲν θὰ ὑπερβάλωμεν τὰ πράγματα.

Σάλπιγγα τοῦ Εὐαγγελίου, ἐὰν τὸν ἀποκαλέσωμεν, δὲν θὰ ὑπερβάλωμεν τὴν ἀλήθειαν.

Κήρυκα τῆς πίστεως, ἐὰν τὸν προσαγορεύσωμεν, καὶ ἡ προσηγορία αὕτη τοῦ ἀνήκει.

Πατέρα τῆς Ἐκκλησίας, ἐὰν τὸν εἶπωμεν, τροφοδοτοῦντα μὲ τὰ ἀθάνατα κηρύγματα τοῦ τὰς χριστιανικὰς γενεὰς, τὸ δίκαιον καὶ τὸ ὀφειλόμενον θὰ ἠμολογήσωμεν.

Εἰς τὴν αἴγλην καὶ τὴν δόξαν, τὴν ὁποίαν ἐν οὐρανοῖς ἀπολαμβάνει, ἡμεῖς μὲ τοὺς ἀσθενεῖς μας λόγους οὐδὲν δυνάμεθα νὰ τοῦ προσθέσωμεν.

Μίαν μόνον εὐχὴν θερμὴν καὶ παράκλησιν ἐγκάρδιον τοῦ ἀναπέμπομεν κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην, καθ' ἣν ἐπιτελοῦμεν τὴν ἐτησίαν αὐτοῦ πανήγυριν. Δεόμενος τοῦ Κυρίου, ὅπως ἀναδεικνύῃ εἰς τὸν ἀμπελῶνα του κήρυκας καὶ διδασκάλους τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος, πρεσβεύῃ ἐκτενῶς, ἵνα τὸν ἐπώνυμόν του σεπτὸν ἡμῶν ποιμενάρχην, τὴν τιμίαν κορυφὴν, τὴν προκαθημένην τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὸν πολυσέβαστον ἡμῶν πατέρα καὶ διδάσκαλον, διακρατῇ ὁ Ὑψιστος ἐπὶ μήμιστον

1. 9η ὁμιλία εἰς τοὺς Ἄνδριάντας, Montfaucon τόμ. 2ος σελ. 114.

2. Ὁμιλία πρὸ τῆς ἔξορίας, Montfaucon τόμ. 3ος σελ. 497.

3. Α' Θεσσαλ. β' 6.

ἐν εἰρήνῃ, σῶον, ἐντιμον, ὑγιᾶ, μακροημερεύοντα καὶ ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, ἵνα, κατὰ τὴν δεδομένην αὐτῶ ἀνωθεν σοφίαν, δροσίῳ διὰ τῶν διδαχῶν του τὸ λογικὸν ποίμνιον καὶ καθοδηγῆ εἰς νομὰς σωτηρίους. Γένοιτο.

ΑΡΧΙΜ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

## ΣΧΕΣΕΙΣ

### ΑΓΓΛΙΚΑΝΩΝ ΚΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ

[6]

#### ΜΕΡΟΣ Γ'.

Πᾶς ὁ μετ' ἐπιστασίας μελετῶν τὰς κατὰ καιροὺς διεξαχθείσας συζητήσεις μεταξὺ Ἀγγλικανῶν καὶ Ὁρθοδόξων περὶ τῆς ἀληθείας, ὅτι ἡ σημερινὴ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας εἶναι ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν πρὸ τοῦ 16ου αἰῶνος, μετερορθμισμένη ὅμως καὶ φέρουσα εἰσέτι ζωηρὰ τὰ ἴχνη τῆς ἐπαναστατικῆς κινήσεως ἐκείνης, τὴν ὁποίαν, ὡς ἀνωτέρω ἐτονίσθη, προκάλεισαν λόγοι, κατὰ μέγα μέρος, ἀνεξάρτητοι τῆς θελήσεως αὐτῆς. Ὅπως παρετήρησε καὶ ὁ διαπρεπὴς Ἕλλην Ἱεράρχης Ἀλέξανδρος Λυκούργος, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας δὲν ἀπεξενώθη τελείως ἀπὸ τῆς ζωῆς τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν Μεταροῦθμισιν, τοῦθ' ὅπερ ἔπραξεν ὁ τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης Προτεσταντισμός, ὁ ὁποῖος ἔθριψεν εἰς τελείαν λήθην ἅπαν τὸ παρελθόν, ἀπέκοψε πάντα δεσμὸν μετ' αὐτοῦ καὶ ἐδημιούργησε νέαν καθ' ὁλοκληρίαν κοινωνίαν θρησκευτικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν σφαλερῶς καὶ ἀτόπως ἀπέδωκε τὸ ὄνομα τῆς Ἐκκλησίας. Τὴν κατάστασιν, εἰς ἣν εὐρέθη ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας κατὰ τὴν Μεταροῦθμισιν καὶ μετ' αὐτήν, ἄριστα περιγράφει ὁ τέως ἐπίσκοπος Τροῦρο Δο Φρέισο, ὅστις κατὰ τὸ 1914, ὁμιλῶν ἐν Ρωσσίᾳ περὶ τῆς Ἐκκλησίας του, ἔλεγε τὰ ἑξῆς: «Δὲν εἶχομεν ἡμεῖς, ὅπως ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία παρὰ ὅσιν ἀντιστάσεως κατὰ τῶν παλικῶν ἀξιώσεων. Εὐρέθημεν εἰς τὴν ἀνάγκην ὄθεν νὰ διακόψωμεν τὴν παράδοσιν μας. Τὸ τοιοῦτο συνεπήγετο βιαίαν ψυχικὴν ἐπανάστασιν, ἣν ἐπηρεολοῦθησαν μεταβολαὶ ἐσπευσμέναι καὶ ὀξυκαί. Εἰς ἑμὲ ἡ Μεταροῦθμισις φαίνεται μᾶλλον ὡς χειρουργικὴ ἐπέμβασις. Ἦτο ἐπικίνδυνος, ἀλλ' ἀναγκαία συνεπήγετο τὴν ἀπώλειαν πολλῶν πραγμάτων—ἀκόμη δὲ καὶ ζωτικῶ ἀίματος—πλὴν τὸ τοιοῦτο ἦτο ἀναπόφευκτον. Ἐξέοδισεν ἡ Μεταροῦθμισις νέαν περίοδον ζωῆς διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, μακρὸς ὅμως χρόνος ἀπηρείτετο, ἵνα ἀναρρώσῃ ἡ Ἐκκλησία ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐγχειρήσεως, καὶ ἀναλάβῃ δύναμιν καὶ ὑγίαν πληρεστέραν. Ὁ Θεὸς ἐν τῇ εὐσπλαγγίᾳ Του ἐχαρίσατο ἡμῖν κατὰ τὰ τελευταῖα 400 ἔτη σταθερὰν ἂν καὶ βραδείαν ἀνάρρωσιν. Εἶχομεν προόδους ἀλλ' εἶχομεν καὶ ὑποτροπὰς». Ὅτι δὲ ὄντως ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας, παρ' ὅλην τὴν ζωηρότητα τῶν σημείων, ἅτινα φέρει λόγῳ τῆς βιαιότητος τῆς Μεταροῦθμίσεως, δὲν ἀπεξενώθη τῆς ζωῆς τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, τοῦτο καταφαίνεται καὶ ἐκ τῆς σημερινῆς αὐτῆς ἐκκλησιαστικῆς φιλολογίας, ἰδιαιτέρως ὅμως ἐκ τῆς ζωῆς ἐν

γίνει αὐτῆς καὶ τῶν πνευματικῶν καρπῶν τοὺς ὁποίους πλουσίως ἀποδίδει. Ὁ ἀμερόληπτος μελετητῆς τῆς Ἐκκλησίας ταύτης μετὰ πολλῆς ἱκανοποιήσεως παρατηρεῖ ὁποῖον πλοῦτον εἰς ζωὴν πνευματικὴν καὶ ἔργα ἀληθοῦς ἀγάπης καὶ αὐτοθυσίας αὕτη παρουσιάζει. Οὐδεμίαν δὲ ὑπερβολὴν θὰ ἀπετέλει, ἂν ὁ γράφων ταῦτα, μετὰ δεκαετῆ περίπου παρακολούθησιν τῆς ζωῆς τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ἔλεγε ὅτι αὕτη ἴσταται εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν ὅσον ἀφορᾷ τὴν μαρτυρίαν τῆς εἰς πίστιν καὶ ζωὴν καὶ δρᾶσιν καὶ γενικῶς εἰπεῖν χριστιανικὴν ἐκδήλωσιν. Διότι μετὰ τῶν κληρικῶν τῆς δὲν εἶναι σπάνια καὶ ὀλίγα τὰ παραδείγματα ἀνθρώπων κατὰ τὴν ζωὴν ἁγίων· μετὰ τῶν χριστιανῶν τῆς δὲν εἶναι ὀλίγα αἱ χιλιάδες τῶν κοινωνούντων καθ' ἑκάστην τοῦ Σώματος καὶ Αἵματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· μετὰ τῶν ἑφημεριακοῦ τῆς κλήρου δὲν εἶναι σπάνιον τὸ φαινόμενον ἱερέων καταδαπανῶντων ἑαυτοὺς εἰς περίθαλψιν ἀσθενῶν, εἰς ἀρωγὴν ἀπόρων, εἰς στέγασιν χιλιάδων ὁλοκληρῶν φερεοίκων ἑνδεῶν, εἰς ἐπιστροφὴν ἁμαρτωλῶν—καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας τῶν ἐξαντλουμένων ἐξ ὑπερκοπώσεως καὶ ἀπερχομένων εἰς τὴν αἰωνίαν ἀνάπαυσιν καὶ τὴν ζωὴν· μετὰ τῶν πληρώματος αὐτῆς δὲν εἶναι ὀλίγα αἱ ἑκατοντάδες τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, αἵτινες παραδίδουν ἑαυτοὺς ἐξ ὁλοκληροῦ εἰς τὴν προαγωγὴν σκοπῶν ἐκκλησιαστικῶν, ἐπισκεπτόμενοι καὶ ποδηγετοῦντες τοὺς ἐν φυλακῇ, ἔλεοῦντες καὶ παρηγοροῦντες τοὺς ἐν πενίᾳ καὶ στερήσει διατελοῦντας, διδάσκοντες καὶ νοθετοῦντες τὴν νεολαίαν εἰς τὰ Κυριακὰ σχολεῖα καὶ ὄντες, συνελόντι φράσαι, ὁ δεξιὸς βραχίον τοῦ ἱερέως ἐν τῇ ἐφημεριακῇ διακονίᾳ του· αἱ δὲ στρατιαὶ τῶν ἐπισκόπων, ἱερέων, μοναχῶν, μοναχουσῶν, λατρῶν καὶ ἄλλων λαϊκῶν, αἱ διαρκῶς τροφοδοτοῦσαι δι' ἀνθρωπίνου ὕλικου τὸ τεράστιον ἔργον τῆς Ἐκκλησίας ταύτης ἐπὶ τοῦ ἱεραποστολικοῦ πεδίου, τρανῶς καὶ αὐταὶ μαρτυροῦσιν ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας εἶναι ἐκ τῶν κατ' ἔξοχὴν στρατευομένων ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν.

(Συνεχίζεται)

† Ο Μ. ΑΡΧΙΜ. ΜΙΧΑΗΛ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

## ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τὴν παρελθούσαν Δευτέραν ἡ Ἱερά Σύνοδος συνήλθεν εἰς συνεδρίαν πρὸς ἐξέτασιν διαφόρων ζητημάτων καὶ πρὸς καθορισμὸν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μέρους τῆς διακομιδῆς τῶν σορῶν τῶν Βασιλέων Κωνσταντίνου, Σοφίας καὶ Ὀλγας εἰς Ἀθήνας. Τελετάρχης ὄρισθη ὁ Σεβ. Χαλκίδος.

— Τὴν Τρίτην 17 τ.μ. ἡ Ἱερά Σύνοδος κατήλθεν ἐν σώματι εἰς Πειραιᾶ πρὸς ὑποδοχὴν τῶν διακομιζομένων σορῶν τῶν Βασιλέων. Κατὰ τὴν ὄρισμένην ὥραν ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος φέρων μανδύαν, ἐπιτραχήλιον καὶ ὁμοφόριον ἀνήλθεν εἰς τὸ ἀτμόπλοιο μετὰ δύο Διακόνων καὶ ἑπταλε «τρισάγιον», μετὰ τὴν κάθοδον δὲ αὐτοῦ ἤρξατο ἡ πομπὴ πρὸς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν, πάντων



τῶν Σεβ. Συνοδικῶν φερόντων μανδύαν ἐπιτοραχίλιον καὶ ὠμοφόριον. Ἐκεῖ οἱ τε Ἀρχιερεῖς, ἡ Βασιλικὴ Οἰκογένεια καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσημοι ἐπέβησαν τοῦ Σιδηροδρόμου, εἰς δὲ ἐναπατέθησαν καὶ οἱ σοροὶ τῶν Βασιλέων, ἀνήλθον δὲ εἰς Ἀθήνας. Ἐκ τοῦ σταθμοῦ τῆς πλατείας Ὀμονοίας ἀνεσχηματίσθη ἡ πομπή, διήλθε διὰ τῶν ὁδῶν Σταδίου καὶ Μητροπόλεως καὶ κατέληξεν εἰς τὸν Καθεδρικὸν ναόν. Μετὰ τὴν ἐν αὐτῷ ἐναπόθεσιν τῶν σορῶν τῶν Βασιλέων, ἐψάλη αὐθις τρισάγιον, παρισταμένου καὶ τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας χάριν τῶν τελετῶν τῆς κηδείας ἀφικομένου εἰς Ἀθήνας μετὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πηλουσίου. Τρισάγιον ἐψάλλετο καθ' ἑκάστην ἑσπέραν, αὐριον δὲ πρόκειται νὰ τελεσθῇ ἡ κηδεία τῶν Βασιλέων, τῇ συμμτοχῇ ἀπάσης τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Κρήτης.

—Συμφώνως πρὸς τὸν ἀπὸ 7 Νοεμβρίου 1936 Ἀναγκαστικὸν Νόμον ὑπ' ἀριθμ. 332 τοῦ 1936 (Φύλλον τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως ἀριθμ. 500 τεύχος Α' τῆς 11 Νοεμβρίου 1936) «Αἱ πάσης φύσεως ἀπολαυαὶ ἐκ τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος τῶν ἀρχιερέων αἱ πέραν τοῦ μισθοῦ αὐτῶν, ἀπαλλάσσονται τοῦ φόρου Στ'. ἢ κατὰ περίπτωσιν Ζ'. κατηγορίας καθαρῶν προσόδων ὡς καὶ τοῦ συνθετικοῦ φόρου. Ἡ ἰσχὺς τῆς παρουσίας παραγράφου ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ ὑποθέσεων παρελθόντων οἰκονομικῶν ἐτῶν, ὁ τυχὼν ὅμως καταβληθεὶς φόρος δὲν ἐπιστρέφεται» (Ἄρθρον 42 § 3). Ἐν τῇ Εἰσηγητικῇ ἐκθέσει λέγεται «Προσέτι δι' ἐτέρας διατάξεως ὁρίζεται ὅτι αἱ πάσης φύσεως ἀπολαυαὶ τῶν ἀρχιερέων (διάφορα κανονικὰ δικαιώματα καὶ ἐν γένει τυχερὰ) τὰς ὁποίας κῶνται ἐκ τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος πέραν τοῦ μηνιαίου μισθοῦ τῶν ἀπαλλάσσονται τὸσον τῆς φορολογίας τῶν ἀναλυτικῶν κατηγοριῶν Στ'. ἢ κατὰ περίπτωσιν Ζ', τῶν καθαρῶν προσόδων ὡς καὶ τοῦ συνθετικοῦ φόρου. Εὐνόητον τυγχάνει ὅτι ὁ μηνιαῖος μισθός, ὡς καὶ πᾶσα ἐτέρα πρόσσόδος ἕξ ἄλλης κατηγορίας ὑπάγεται εἰς τὴν ἀναλυτικὴν καὶ συνθετικὴν φορολογίαν».

—Διὰ Συνοδικῆς πράξεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὠρίσθη ἑορτὴ τῆς ἀνακομιδῆς τῶν λειψάνων τοῦ ὁσίου Γρηγορίου, Ἐπισκόπου Ἀσσοῦ—Μυτιλήνης ἡ πρώτη Κυριακὴ μετὰ τὴν δεκάτην Νοεμβρίου ἐκάστου ἔτους.

—Τῇ 9 τοῦ μ. ἐγένοντο αἱ προφορικαὶ ἐξετάσεις τῶν μαθητῶν τῆς Ἱερατικῆς Προπαρασκευαστικῆς Σχολῆς Λαμίας. Οἱ ἐγγραφέντες εἰς αὐτὴν καὶ τακτικῶς παρακολούθησαν τὰ ἐν τῷ προγράμματι μαθήματα δέκα μαθηταὶ μετὰ πολλῆς τῆς ἐτοιμότητος καὶ εὐστοχίας ἀπήντων εἰς τὰ τιθέμενα αὐτοῖς ἐφ' ὅλης τῆς διδαχθείσης ὕλης ἐρωτήματα, κριθέντες ἅπαντες ἄξιοι ἀπολυτηρίου. Ἐξησηκῆθησαν ἐπίσης ὅλον τὸ ἔτος εἰς τὸ τελετουργικὸν μέρος, ὥστε ἀριτίως νὰ καταρτισθῶσι καὶ νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀναλάβωσιν ἀμέσως τὰ ἐφημεριακά των καθήκοντα. Σχετικῶς δὲ πρὸς αὐτὰ μακρὰς ἀπέτεινε τοῖς μαθηταῖς ὑπόθηκας καὶ συμβουλὰς ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Φθιώτιδος κ. Ἀμβρόσιος, ὅστις καὶ ἐδίδαξε τὴν Κατήχησιν καὶ τὸ Κανονικὸν Δίκαιον, τονίσας ὅπως ἰδιαιτέρως τὸ πνευματικὸν μέρος τῆς ἀποστολῆς τοῦ ἐφημερίου, ἐάν θέλῃ οὗτος νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῶν ἐμπειστημένων αὐτῷ χριστιανῶν καὶ νὰ ἀναπλάσῃ αὐτοὺς, ἐμφυσῶν πνεῦμα Χριστοῦ.

—Διὰ τὴν ὑποτροφίαν Σμύρνης Χρυσοστόμου διεβίβασαν πρὸς τὸν Κοσμήτορα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ

Πανεπιστημίου ὁ ὑφηγητὴς τῆς Θεολογ. Σχολῆς διευθυντῆς τοῦ τμήματος θρησκευμάτων τοῦ ὑπουργείου Παιδείας κ. Α. Φιλιππίδης δρχ. 500 καὶ ὁ ἐφημέριος τῆς ἐν Βιέννῃ ἑλληνικῆς κοινότητος Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Τσίτερ δρχ. 500.

#### ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΠΟΛΕΩΣ

*Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμερικῆς.* Καθ' ἡ καὶ ὁ «Ὁρθόδοξος Παρατηρητὴς» τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς καὶ τὰ ἀμερικανικὰ θρησκευτικὰ περιοδικὰ μετὰ τοῦ τύπου τῆς Ν. Ὑόρκης ἀναγράφουσιν, τῇ 21 παρελθόντος Ὀκτωβρίου ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου (τῆς Ἐπισκοπικῆς Ἀμερικ. Ἐκκλησίας) ἐτελέσθη μεγαλοπρεπὴς τελετὴ τῆς ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς Σεβ. Ἀθηναγόρα παραδόσεως εἰς τὸν Σεβ. Ἐπίσκοπον William Manning εἰκόνας τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, δώρου τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Φωτίου. Ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ κλήρου ἀμφοτέρων τῶν Ἐκκλησιῶν, τῶν προξένων Ἑλλάδος καὶ Ρουμανίας, ἐλλήνων καὶ ἀμερικανῶν δημοσιογράφων καὶ ἄλλων προκρίτων ἀνεγνώσθησαν μὲν ἑλληνιστὶ καὶ ἀγγλιστὶ κατάλληλοι εὐαγγελικαὶ περικοπαί, ἐψάλησαν δὲ καὶ ἀρμόζοντα τῇ περιστάσει ᾠδματα, μεθ' ὧ ἀνεγνώσθησαν τὰ συνοδεύοντα τὸ δῶρον πατριαρχικὰ γράμματα πρὸς τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηναγόραν καὶ πρὸς τὸν Σεβ. William Manning, εἰτα δὲ ἀνετηλλάγησαν προσφωνήσεις ἀμφοτέρων τῶν ἱεραρχῶν. Τὸ ἀγγλόφωνον περιοδικὸν «Ἡ Ζῶσα Ἐκκλησία» ἐξαίρον τὴν λαμπρότητα τῆς τελετῆς, τῆς ὁποίας δημοσιεύει καὶ φωτογραφικὸν ἀπεικασμα, σημειοῖ ὅτι αὕτη ἐγένετο παρὰ τὸ μέρος ἔνθα εἶνε ἀποτεθειμένον τὸ τμήμα λίθου ἐκ τοῦ Ἀρείου Πάγου τῶν Ἀθηνῶν, τὸ δωρηθέν, ὡς γνωστόν, ὑπὸ τοῦ Μακαρ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου πρὸς τὸν ἀμερικανικὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.—Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηναγόρας ἐν ἐγκυκλίῳ του πρὸς τὸν κληρὸν καὶ τὸ πλήρωμα τῆς ἑαυτοῦ Ἀρχιεπισκοπῆς, ἐκθέτων τὰς ἐντυπώσεις ἐκ τῆς ἀνά τὸ Μεξικὸν περιόδου, λέγει, σὺν ἄλλοις, καὶ τὰ ἑξῆς: «Ἐπεσκέφθην περὶ τὰς 70 κοινότητας καὶ παροικίας. Ἐγνώρισα διὰ πρώτην φοράν χιλιάδας νέων Ἑλλήνων, σὺν νέον δι' ἐμὲ θησαυρὸν τοῦ μεγάλου ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ Ἑλληνισμοῦ. Τοιουτοτρόπως δύναμαι νὰ εἶπω, ὅτι ἐγνώρισα ἤδη τὸ σύνολον τῶν κοινοτήτων ἡμῶν. Ἀπ' ἄκρον εἰς ἄκρον τῆς Ἀμερικῆς ἐπικρατεῖ ἐνότης τῶν κοινοτήτων πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν, μετὰ τὸ γιγαντιαῖον αἶσθημα τῶν κοινῶν πόθων καὶ τῶν κοινῶν προσπαθειῶν, καὶ μετὰ τὴν ἀκλόνητον ἀπόφασιν τῆς ἐν παντὶ τροπῇ διατηρήσεως τῆς ἐνότητος ταύτης, ὡς καὶ τοῦ ἀναλλοιώτου συνδέσμου μετὰ τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ Πατριδος. Ἐκ τούτου εἶνε ἐπόμενον νὰ ἀναπτύσσεται ἐντατικώτερον ἡ πεποιθήσις εἰς τὴν δύναμιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ εἰς τὴν ἀποστολὴν τῶν Κοινοτήτων. Τὸ ἔργον τῶν Φιλοπτῶχων Ἀδελφοτήτων, προαγόμενον συνεχῶς, εἰς πολλὰς κοινότητας ἔχει κάμει θαύματα. Ἐφαιστωῶδης εἶνε ἡ ἐπιθυμία πάντων τῶν ὁμογενῶν πρὸς διατήρησιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ μετάδοσιν αὐτῆς εἰς τὴν νέαν γενεάν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν ὑπερφάνειαν καὶ τὸ πρόγραμμα τῆς ζωῆς μας. Καὶ εὖρον ἐξ αὐτῆς χιλιάδας εἰς τὰ σχολεῖα καὶ ἡκουσα νὰ ψάλλουν εἰς τὰς Ἐκκλησίας καὶ εἶδον πολλοὺς εἰς τὰ ἀμερικανικὰ Πανε-

πιστήμια καὶ ἄλλους νὰ διοικοῦν κοινότητα καὶ ὄργανώσεις... Ἰδιαιτέρων ὑπερηφάνων ἐδοκίμασα ἀπὸ τοὺς ἐγκωμαστικούς λόγους κυβερνητῶν, δημάρχων καὶ ἄλλων ἀμερικανικῶν ἀρχῶν διὰ τοὺς ὁμογενεῖς μας. «Ἄν ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ταύτης» μοι εἶπε κάπου ὁ Διευθυντὴς τῆς Ἀστυνομίας, «ἦταν οἱ οἱ Ἕλληνες, ἐγὼ θὰ ἦμην ἐδῶ περιττός».

#### ΡΩΜΑ Ι·ΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Οἱ ἐπίσκοποι τῆς Μασσαλίας, τῆς Λούρδης καὶ ἄλλων ἐπαρχιῶν τῆς νοτιῆς Γαλλίας διεβίβασαν πρὸς τὸν τύπον διαμαρτυρίαν κατὰ τῶν ἐπιμόνων σπερμολογῶν, αἵτινες διεδόθησαν καθ' ἅπασαν τὴν χώραν περὶ τοῦ ὅτι αἱ μολναὶ καὶ οἱ ναοὶ χρησιμοποιοῦνται λάθρα ὡς ὄπλα ποθῆναι καὶ ἀποθῆναι πολεμφοδίων ἐν γένει. Πάντες οἱ ἐπίσκοποι διακηρῦττον ὅτι τὰ ἱερά ταῦτα μνημεῖα εἶνε ἀνοικτὰ δι' οἰανδήποτε ἐπίσημον ἐπιθεώρησιν.

—Οἱ Γάλλοι καρδινάλιοι ἀπέλυσαν κοινήν ποιμαντορικὴν ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς καθολικούς τῆς Γαλλίας, ἐν αὐτῇ περιγράφοντες μετὰ τῆς προσιδιάζουσας εἰς αὐτοὺς γαλατικῆς εὐφραδείας τὰ τὸν κόσμον προσβάλλοντα σήμερον κακὰ ἀπὸ ἐπόψεως θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς. «Ἡ Γαλλία—λέγουσι σὺν ἄλλοις— ἦ θὰ ἀνακτήσῃ τὴν ἠθικὴν τῆς ἰσχύος, ἦ θὰ κρημνισθῇ εἰς τὴν ἄβυσσον. Εἰς τὴν Γαλλίαν ἀπόκειται νὰ ἐκλέξῃ ὀριστικῶς ἢ τὴν ζωὴν ἢ τὸν θάνατον...».

#### ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΟΜΕΝΟΙ

Ἡ παναμερικανικὴ ἐν Evanston τῆς Ἀμερικῆς συνδιάσκεψις τῶν ἀγγλικανῶν ἐπισκόπων προέβη εἰς τὴν ἐξῆς ἀπόφασιν: «Ἡ συνδιάσκεψις τῆς Ἐπισκοπικῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, τῆς ἐν Καναδῶ ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἐπαρχίας τῶν δυτικῶν Ἰνδιῶν ἐπιθυμεῖ νὰ διαδηλώσῃ τὴν πεποιθήσιν τῆς ὅτι αἱ ἀρχαὶ ἐφ' ὧν ἰδρῦθη ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν εἶνε οὐσιώδεις δι' ἕνα εἰρηνικῶς διατεταγμένον κόσμον, ἐπικαλεῖται δὲ τὰς προσταθείας τῶν ἐν ἐκάστῃ χώρᾳ σωματείων, ὧν σκοπὸς εἶνε ἡ εὐρυνσις τῶν ἀρχῶν τούτων τῆς Κ.Τ.Ε.».

—Κατ' αὐτὰς ἐώρτασε τὴν ἑβδομηκονταετηρίδα τοῦ ὀδισμοῦ ἐν τῇ Πανεπιστημίᾳ τοῦ Βερολίνου καθηγητῆς τῆς Κ. Διαθήκης Adolphus Deissmann, πασίγνωστος εἰς τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον διὰ τὰς περὶ τοῦ κειμένου τῆς Κ. Διαθήκης ἐπιστημονικὰς του ἐργασίας καὶ τὴν διεθνήν δρασίν του εἰς τὸ ἔργον τῆς χριστιανικῆς οἰκουμηνικῆς κινήσεως. Κατὰ τὴν παγκόσμιον συνδιάσκεψιν τῆς Στοκχόλμης τοῦ 1925 κατείχε μίαν τῶν πρώτων θέσεων εἰς τὸ ἔργον αὐτῆς μετὰ τοῦ ἐπ' ἴσης διασήμου σουηδοῦ Ἀρχιεπισκόπου Suederblom, τοῦ ἐπισκόπου τοῦ Winchester Wilfred Monod καὶ τοῦ Δρος Mac Farlan. Ἡ φήμη του ἀπὸ πολλοῦ εἶχεν ὑπερβῆ τὰ ὅρια τῆς χώρας του, οὐδεὶς δὲ μετὰ τὸν Otto ἔσχε τοσαύτην δσιν αὐτὸς ἐπίδρασιν εἰς τὸ ἔξωτερικόν.

#### ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Γ. Βαλέτα, Δ. Βερναρδάκη «Ἡ δημοσία ἐκπαίδευσις». Μετὰ προλόγου καὶ σημειώσεων. Μυτιλήνη, τύποις «Πρωϊνῆς», 1936.

Γ. Βαλέτα, Ἐκδόσεις καὶ σύνθεσις τῆς Νεοελληνικῆς Γραμματολογίας τοῦ Ἀλεξ. Ρ. Ραγκαβῆ. Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς «Νέας Ἐστίας», 1936.

Ἐκδόσεις «Βιβλιοθήκης Ἀκαδημαϊκοῦ Κοινωνικοῦ Συνδέσμου»:

1. Παναγιώτου Γ. Μπρατσιώτου, Καθηγητοῦ τοῦ Πα-

νεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἀπομισθὸς καὶ κοινωνισμὸς παρὰ τῇ νεολαίᾳ. Ἀθῆναι, τύποις «Φοῖνικος» 1934.

2. Οἱ σοφοὶ περὶ Θεοῦ καὶ θρησκείας. Ἀθῆναι 1936.

3. Ἀλεξάνδρου Γ. Γεωργιάδου, ἱατροῦ, Ἡ ἐπιστήμη περὶ ἠθικῆς (Τὴν πρέπει νὰ γνωρίζουν οἱ νέοι) Ἀθῆναι 1936. † Μητροπολίτου Ἀθηναγόρου τοῦ ἀπὸ Μεγάλων Πρωτοσυγκέλλου καὶ τέως Παραμυθίας. Φῶς ἀπὸ τὰ βῆθη τῶν αἰώνων: «Ὁ Ὀμηρικὸς κόσμος». Τεύχος δ': Τὸ μέγα μυστικὸν τῶν νήσων τῶν Παξῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος ἐν γένει. Ἀθῆναι, τύποις «Μελίσσης», 1936.

Μιχαήλ Δ. Βολονάκη, τακτικοῦ καθηγητοῦ τῆς Ἱστορίας ἐν τῇ Πανεπιστημίᾳ Ἀθηνῶν, Ἡ μεγάλη ἐθνικὴ ἰδέα τῶν Ἑλλήνων ἀνὰ τοὺς αἰῶνας, (Λόγος ἐκφωνηθεὶς τῇ 25ῃ Μαρτίου ἐν τῇ αἰθρῇ τῶν τελειῶν τοῦ Πανεπιστημίου). Ἀθῆναι 1936.

Ἀναργύρου Γιαμπουράνη, Θέλωμεν βιβλιοθήκην. Ἀθῆναι 1936.

## ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

### ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

#### Ἱ. Μητρόπολις Σπάρτης.

Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Σπάρτης διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 5008 ἐ. ἐ. προκηρῦξεως αὐτῆς, συνφῶς τῷ ἀρθρῷ 81 τοῦ κωδικοποιηθέντος νόμου 5439, καλεῖ τοὺς βουλομένους ὅπως μέχρι τῆς 21ης Νοεμβρίου 1936 ἔτους ὑποβάλωσι μετὰ τῶν νομίμων πιστοποιητικῶν αἰτήσεις ὑποψηφιότητος πρὸς συμμετοχὴν εἰς ἐνέργειαν ἐκλογῆς ἐφημερίων διὰ τὴν χηρεῦσιν θέσιν τοιούτου ἐν τῇ χωρῇ Πικουλιανικῶν τοῦ τέως Δήμου Σπάρτης. Ἐν Σπάρτῃ τῇ 11 Νοεμβρίου 1936. Ὁ Σπάρτης Διονύσιος.

#### Ἱ. Μητρόπολις Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν.

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ νόμου 5439 ἀρθ. 81, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ διὰ τοῦ εἰρημένου νόμου ὀριζόμενα προσόντα νὰ καταλάβωσι τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικοῦ ἐφημερίου τῶν ἐξῆς ἰ. ἐνοριακῶν ναῶν: 1) τοῦ ἐν Κορυμναῖᾳ ἰ. ναοῦ «Κοιμ. Θεοτόκου», 2) τοῦ ἐν Λαμπ.βίσερα ἰ. ναοῦ «Γεν. Θεοτόκου», 3) τοῦ ἐν Λεπτοκαρυῖ ἰ. ναοῦ «ἁγίας Μαρίνης», 4) τοῦ ἐν ἁγίοις Πάσι ἰ. ναοῦ «ἁγίων Πάντων», 5) τοῦ ἐν Καρβουναρίῳ ἰ. ναοῦ «Κοιμ. Θεοτόκου». ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ διὰ τοῦ ἀρθρου 83 τοῦ εἰρημένου νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά, προκειμένου ν' ἀνακηρυχθῶσιν ὑποψήφιοι ἐφημέριοι τῶν ἁνω ἱερῶν ναῶν. Ἐν Παραμυθίᾳ τῇ 10 Νοεμβρίου. Ὁ Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου Γεώργιος.

#### Ἱ. Ἐπισκοπὴ Ἀρκαδίας.

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰ ἀρθρα 81, 82 καὶ 83 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 5439 νόμου προσακαλοῦμεν πάντας τοὺς βουλομένους νὰ ὑποβάλωσι μέχρι τῆς 30ῆς Νοεμβρίου ἐ. ἐ. τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 83 ἀναφερόμενα προσόντα, διὰ τὰς χηρεῦσιν θέσεις τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Ἀρκαδίας, τακτικῶν ἐφημερίων, τῶν κάτωθι ἐνοριῶν. 1) Γρηγορίας 2) Σίβρα 3) Πλώρας 4) Κρότου 5) Βασιλικῆς 6) Κανδήλας 7) Μεσοχωριοῦ 8) Βουτοφυῶ 9) Μουσοπούτας 10) Ἀλαγνίου 11) Ἴνι καὶ 12) Ἐθιάς. Ἐν Ἀγίοις Δέκα τῇ 8 Νοεμβρίου 1936. † Ὁ Ἀρκαδίας Βασίλειος.

## “ΕΚΚΛΗΣΙΑ,

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Διευθύνουσα Ἐπιτροπεία:

† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Κίτρους ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

† Ὁ Μεσσηνίας ΠΟΥΚΑΡΠΟΣ

Ἰγέρθουρος, Π. Σ. Μανωλῆσης

Τύποις «Φοῖνικος» ὁδὸς Λεωνάτου 4 ἀρ. Τηλ. 28.873